

VALOMAALAUSTA OPPIMASSA

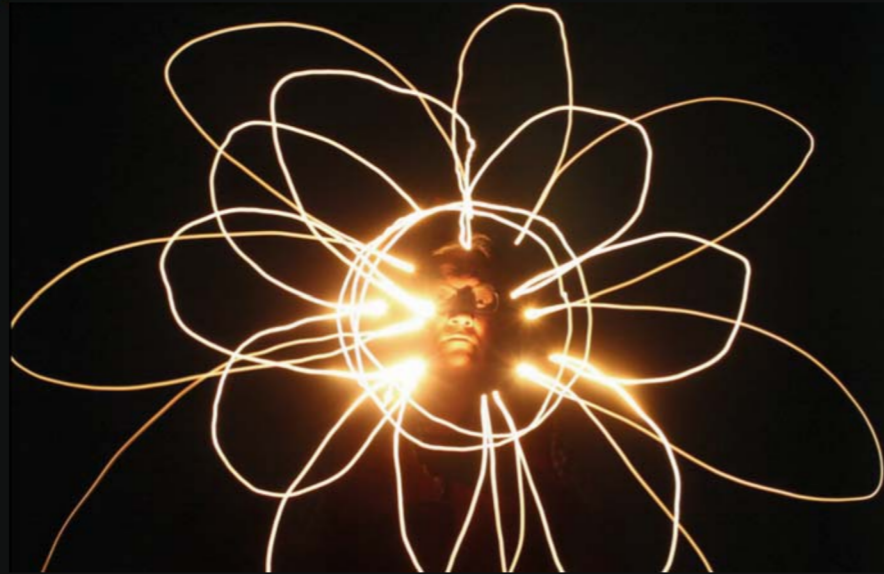
Teksti: Olli Lehtinen
Kuvat: Jukka Laine

Minua väsytti. Voisin kertoa väsymyksen syystä laveammaltikin, mutta tässä yhteydessä tyydyn toteamaan, että kun astuin lirikseen matkalla valomaalausiltaan, minua väsytti.

Osallistujat kokoontuivat lirikseen aulaan. Pysähdyimme odotelemaan vielä yhtä henkilöä. Ja silmäni meinasi painua umpeen. Illan kesto oli sovittu yksi tunti. Tieto ei kottanut oloani, päin vastoin. Kuinka kuusi näkövammaista voisi tunnin aikana saada kunnan kuvan kokonaisesta taiteenalasta ja ehtiä itsekin kokeilemaan valomaalaamista. Kurs-sikirjeessä oli pyydetty ottamaan oma valaisin mukaan. Täytyi tarkoittaa sitä, että osallistujat pääsisivät itsekin kokeilemaan. Takkini taskussa makasi kynätaskulamppu. Ja minuutit vyöryivät. Kävin ulkona katso-massa odottelisiko puuttuva henkilö siellä. Oven takana oli vain valoa. Minun silmissäni sumuista valoa, ei siitä olisi maalausta saanut.

Päätimme siirtyä yläkertaan. Perille saavuttuamme kadonnut osallistuja odottelikin jo siellä. Kun olimme löytäneet jokaiselle tuolin, mainitsin aikamme olevan niin rajallinen, että jättäisimmekö esittelyt ensi kertaan. Toki teimme esittelykierroksen.

Kurssin vetäjänä toimi valomaalausta seitsemän vuotta harrastanut Jukka Laine. Hän on perustajajäsen valomaalaajien Valopaja-kollektiivissa ja hän opettaa myös varjoinstallaatioiden tekemistä. Jukka kertoi meille tiivistetysti valomaalauksen historian ja millä tavoin voi valomaalata. Vaikka moni luulee valomaalaamisen olevan uusi kuvaustekniikka, on sillä pitkät juuret aina 1800-luvulta saakka, jolloin valokuvauksen pioneirit tekivät kokeiluja pitkällä valotusajalla. Historian saatossa muun muassa

Pablo Picasso on tehnyt valomaalauksia ja löytyy vuonna 1976 otettu bändikuva, jossa Rollarit tekevät valomaalauksia.

Jukka on koulutukseltaan valaistus-suunnittelija. Kahdeksan vuotta sitten hän irtisanoutui työstään suunnittelufirmassa ja lähti kokeilemaan siipiään sosiaalialalla. Hän kehitti työpajamenetelmän, jonka myötä kaikki pääsevät tekemään valotaidetta, ikään tai mahdolliseen vammaan katsomatta. Jukka on työskennellyt myös näkövammaisten henkilökohtaisena avustajana ja järjestänyt joitain vuosia sitten pari valotyöpajaa liris-keskuksessa. Tähän uusimpaan valomaalauspaajaan saatiin ideoita sokealta valomaalajalta Steven Erralta, joka kuuluu amerikkalaiseen Seeing With Photography Collective -ryhmään. Se on näkövammaisten valomaalausryhmä, joka on työskennellyt yli kaksikymmentä vuotta valomaalaamisen parissa.

Valomaalaamisen periaatteena on se, että kameran suljin pysyy auki muutamasta sekunnista useisiin minuutteihin, jolloin kaikki valo näkyy yhdessä ja samassa kuvassa. Loppu-

tulos koostuu valojuovista ja valaisuista henkilöistä tai esineistä. Tilaksi sopii hämärä tai täysin pimeä huone jolloin pienet avaimenperän kokoiset valonlähteet pääsevät oikeuksiinsa. Kun tekniikka on hallussa, voi kokeilla valomaalausta myös ulkona, joten maalauslupana on periaatteessa koko maailma.

Parhaiten valomaalaaminen onnistuu järjestelmäkameralla, mutta kuvia syntyy myös joillain pokkarikameralla ja kännyköiden appseilla. Kameran tulee olla kuvaamisen aikana paikoillaan, joten kamera vaatii jalustan. Kokeiluja voi tuki tehdä sitten että kameran laittaa vaikka pöydän päälle.

Viime vuosien aikana valomaalaus on herättänyt huomiota myös taite-terapeuttien keskuudessa ja esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Ranskassa on saatu hyviä tuloksia terapiapuolella. Jukka kuuluu Suomen Valokuvaterapiayhdistykseen ja on saanut yhdistykseen kuuluvat psykologit ja psykoterapeutit innostumaan valomaalaamisen mahdollisuuksista.

Kiinnostavaa. Mutta kaulani ei meinannut jaksaa kannatella päät-

ni ja leukani tahtoi painua rintaan. No, sitten ryhdyimme tekemään valomaalausta. Jukka pimensi luokan. Hän antoi mallille taskulampun ja pyysi tätä seisomaan seinän eteen. Avustajana toimiva näkövammaisen sai käteensä loisteputkivalaisimen ja ohjeet sen käyttämiseen. Jukka painoi kameran sulkimen auki. Avustaja syytti loisteputkivalaisimen ja aloitti mallin kiertämisen. Malli syytti taskulampun kasvojensa alapuolella. Loistevalon hitaasti ihmisen ympäri pyöräyttämisen kesti noin minuutin. Valmis. Kameran suljin kiinni. Jukka heijasti kuvan seinälle. Näköni ei riitä suurenkaan kuvan hahmottamiseen. Toisten kommenteita ymmärsin mallin nousevan loisteputken valon tekemästä simpukasta aavemaisen näköisenä. Ihminen ei pysty pitämään kasvojaan minuuttia

liikkumattomina. Varsinkaan, jos välillä sytyttää ja sammuttaa taskulampun kasvojensa alapuolella. Haluni päästä tekemään valomaalausta kasvoiksi. Huomasin, kun into kasvaa niin väsymys taipuu.

Valomaalaus numero kaksi. Malli asettui seinän eteen. Hänen harteilleen asetettiin kullan värinen viitta. Jukka laukaisi kameran. Malli syytti taskulampun kasvojensa alapuolella. Avustaja piirsi valaisimella mallille siivet. Toinen avustaja, joka muuten olin minä, piirsi mallille kynätaskulamppulla sädekehän. Kameran suljin kiinni ja kuvaa katselemaan. Malli näyttää enkeliltä ja kaksi avustajaa näkyy kuvassa varjoina. Vain tämä hetki on tarkka näkevienkin maailmassa. Muutama sekunti taaksepäin on vain usvaista muistoa. Valomaalaamisessa yhdistyy parhaimmillaan usvainen mennyt aika ja tarkka tämä hetki.

Tässä välissä Jukka kävi pyytämässä meille huoneen käyttämiseen lisää aikaa. Aikaa heltisi ja valomaalauksen tekeminen jatkui. Jukalla oli matkassaan myös itse valmistamiaan erikoisvalaisimia. Yhdessä pyörän vanteeseen oli upotettu kymmeniä pienen pieniä valopisteitä. Sitä kun pyöräytti lattialla, niin kuvassa valovanne näytti tulipalloilta pyöräyttäjän edessä. Jos valovanteen kiepautti kasvojen ympäri, vaikutelma oli kuin pyöreä tulireunus ympäröisi kasvoja. Aika nättiä. Valomaalaamisessa mahdollisuuksia tehdä erilaisia kokeiluja todella riittää. Ja me teimme. Jokainen pääsi malliksi ja avustamaan paitsi yksi ei ehtinyt avustamaan. Hän oli tilannut etukäteen taksin ja joutui poistumaan. Huute-limme toivotukset ja jatkoimme tiivistä toimintaa. Huomasin, en ollut enää väsynyt laisinkaan.

Koitti minun vuoroni. Halusin piirtää kynätaskulamppuni kukan terälehdet kasvojeni ympärille. Asetuin seinän eteen. Jukka painoi laukaisinta. Aloin piirtää. Yritin pitää pääni mahdollisimman liikkumattomana vedellessäni suippoja terälehtiä ilmaan. Kukka tuli valmiiksi. Suljin kiinni. Jälkeenpäin lähetin kuvan liitetiedostona ystävälleni. Hän kertoi säikähtäneensä. Kuin maasta nousseelta kasvoni salamoiden keskellä näyttävät.